

Η Ναυμαχία των Σπετσών [8 Σεπτεμβρίου 1822]



Γονική Κατηγορία: Ιστορική Βιβλιοθήκη

Κατηγορία: Ελληνική Επανάσταση 1821 - Σύσταση Ελληνικού Κράτους

Δημοσιευμένο στις Δευτέρα, 08 Σεπτέμβριος 2014 12:00

Από τον/την ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Α. ΛΟΥΖΗΣ, Υπεύθυνος του Μουσείου Σπετσών, Τέως Επιμελητής Ιστορικού Αρχείου Σπετσών

Προβολές: 109



Η Ναυμαχία των Σπετσών, λεπτομέρεια πίνακα τον Σπετσιώτη θαλασσογράφου Ιωάννη Γ. Κουσιή (1887). Ο πίνακας βρίσκεται στο Ναό της Παναγίας Αρμάτας, στην περιοχή του Φάρου Σπετσών.

Το νησί των Σπετσών έχει στο ενεργητικό του το γεγονός ότι, πολλές φορές πρωταγωνίστησε στα απελευθερωτικά κινήματα των υπόδουλων Ελλήνων. Αναμίχθηκε στο κίνημα του Ορλώφ με επακόλουθο την καταστροφή του (1770) και την εξορία των κατοίκων του μέχρι το 1772, αναμίχθηκε στις καταδρομές του Λ. Κατσώνη και στην Επανάσταση του 1821. Πρώτο απ' όλα τα νησιά ξεσηκώθηκε και πρώτο συμμετείχε ενεργώς στην πολιορκία των παραθαλάσσιων φρουριών. Ως εκ τούτου είχε επισύρει την μήνη του Σουλτάνου, γι' αυτό και η εκστρατεία του οθωμανικού στόλου το καλοκαίρι του 1822 έγινε και με σκοπό την καταστροφή των Σπετσών.

Τα προ της Ναυμαχίας

Ο Σουλτάνος αφού απαλλάχθηκε από τους περισπασμούς του πρώτου έτους της Επανάστασης (καταστολή του κινήματος στις Παραδουνάβιες ηγεμονίες, κατάπαυση των εχθροπραξιών με την Περσία, διευθέτηση των διαφορών του με τη Ρωσία, μετά από μεσολάβηση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, οπότε διελύθησαν οι υποψίες του για υποστήριξη της Επανάστασης από τον Τσάρο), αποφάσισε να συγκεντρώσει όλες του τις δυνάμεις κατά της Ελλάδας και με συνδυασμένες ενέργειες στρατού και στόλου να καταπνίξει την Επανάσταση.

Από τις αρχές, λοιπόν, του 1822 σημειώνονται οι σοβαρότερες προσπάθειες των τουρκικών δυνάμεων για τη συντριβή της Επανάστασης. Τα σημαντικότερα ναυτικά γεγονότα του πρώτου εξαμήνου του 1822 συνοπτικά είναι: η ναυμαχία των Πατρών (20/2), η καταστροφή της Χίου και η πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας από τον Κανάρη (30/32/4 και 67/6). Την κυριότερη όμως και την πιο επικίνδυνη προσπάθεια αποτελεί η έξοδος του τουρκικού στόλου το καλοκαίρι του 1822. Το σχέδιο της εκστρατείας στηριζόταν στις συνδυασμένες επιχειρήσεις στρατού και στόλου. Στον τουρκικό στόλο ειδικότερα είχε ανατεθεί η αποστολή να καταστρέψει τις κύριες βάσεις του ελληνικού στόλου, τα δύο νησιά, Σπέτσες και Ύδρα, ώστε να δεχθεί ισχυρό πλήγμα η Επανάσταση από τη συντριβή της θαλάσσιας δυνάμεώς της, να λυθεί η πολιορκία του Ναυπλίου και με το θαλάσσιο αποκλεισμό της Πελοποννήσου να περιορισθούν οι επαναστάτες στα βουνά, όπου και θα διαλύονταν από την έλλειψη εφοδίων και τις χερσαίες επιχειρήσεις του τουρκικού στρατού.

Ο στόλος, με προσωρινό αρχηγό τον καπετάν Μουχτάρ μπέη (ο ιστορικός Α. Χατζηαναργύρου αναφέρει ως ναύαρχο τον Ιμβραήμ πασά πρώην τοπτζίπαση, αρχηγό του πυροβολικού τάγματος), απέπλευσε από τον Ελλήσποντο στις αρχές Ιουλίου 1822. Ο Τούρκος ναύαρχος, αντί να ακολουθήσει το σχέδιο των επιχειρήσεων, δηλαδή να πλεύσει στον Σαρωνικό όπου βρίσκονται τα δύο νησιά, και να προσεγγίσει τις ακτές της Αργολίδας, όπου θα έπρεπε να βρίσκεται ο Δράμαλης, προέκρινε να κατευθυνθεί στην Πάτρα όπου βρισκόταν ο νέος αρχηγός του στόλου που είχε εν τω μεταξύ διορισθεί από τον Σουλτάνο, ο Χοσρέφ Μεχμέτ πασάς, ώστε η εξαιρετικής σημασίας επιχείρηση του στόλου

αναληφθεί και διεξαχθεί από το νέο στόλαρχο, γι' αυτό, λοιπόν, περιέπλευσε την Πελοπόννησο και περί τα τέλη του Ιουλίου, αφού παρέλαβε το νέο αρχηγό, φάνηκε μπροστά στο Μεσολόγγι, όπου παρέμεινε άπρακτος, αφού δεν είχαν εκστρατεύσει ακόμη κατά της Αιτωλοακαρνανίας οι Τούρκοι στρατηγοί της Ηπείρου.



Η θαλάσσια περιοχή όπου διεξήχθη η Ναυμαχία των Σπετσών. Διακρίνονται από αριστερά ο Δοκός, η Ύδρα και το Τρίκερι καθώς και ο Φάρος των Σπετσών όπου ήταν το κανονιοστάσιο από το οποίο ο Μέγης διηύθυνε την άμυνα του νησιού κι εξόρμησε ο πυρπολητής Κοσμάς Μπαρμπάτσος.

Όταν οι Σπετσιώτες πρόκριτοι πληροφορήθηκαν την έξοδο του τουρκικού στόλου στο Αιγαίο, θεώρησαν ότι το νησί τους, λόγω της θέσεώς του κοντά στην Πελοπόννησο και της ομαλής διαμόρφωσης του εδάφους του, αποτελούσε τον πρώτο στόχο των Τούρκων. Σε σύσκεψη λοιπόν των προκρίτων με την προεδρία του πρωτάρχοντα Χατζηγιάννη Μέξη, αποφασίσθηκε να σταλούν τα γυναικόπαιδα σε ασφαλέστερο τόπο, και ως τέτοιο προέκριναν την Ύδρα, και οι άνδρες να υπερασπισθούν την πατρίδα τους με τα καράβια συνενούμενοι με τους στόλους της Ύδρας και των Ψαρών.

Ο γέροντας άρχοντας Χατζηγιάννης Μέξης αρνήθηκε να εγκαταλείψει την πατρική γη ανυπεράσπιστη και αποφάσισε να οργανώσει την άμυνα του νησιού. Όπως γράφει στα απομνημονεύματά του ο Φώτιος Χρυσανθόπουλος ή Φωτάκος, «ό γέρων Χατσή Γιάννης Μέξης δέν έπέισθη νά αφήση τήν πατρικήν του γήν είς τήν διάκρισιν τοῦ έχθροῦ χωρίς νά χυθῆ αίμα δι' αὐτήν». [ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ, τ. Α', σ. 394].



Η επαναστατική Σημαία των Σπετσών (Μουσείο Σπετσών).

Στην απόφασή του αυτή τον ακολούθησαν ο γιος του Νικόλαος, οι γαμβροί του Ιωάννης Γ. Κουτσής, Δημ. Λεωνίδα και Νικ. Αδριανού Λαζάρου και 53 ακόμη Σπετσιώτες που ορκίσθηκαν να πεθάνουν υπερασπιζόμενοι την πατρίδα τους, σκοτώνοντας στην ανάγκη οι ίδιοι τον πρώτο που θα λιποτακούσε, ακόμη κι αν ήταν ο ίδιος ο αδελφός τους. Έτσι, κάτω από τις οδηγίες του Μέξη, κατασκευάσθηκαν τρία κανονιοστάσια με πιο ισχυρό αυτό στη θέση Φανάρι στην είσοδο του λιμανιού. Καθώς αναφέρει η παράδοση, ο Χατζηγιάννης Μέξης διέταξε και τοποθετήθηκαν, όσα φέσια υπήρχαν, στους ασφοδέλους (καρμπούσια) που φυτρώνουν άφθονα στο νησί και ν' ανάβουν φωτιές σε διάφορα σημεία, ώστε να προξενείται η εντύπωση στον εχθρό ότι υπήρχε στο νησί πολυάριθμη στρατιωτική δύναμη. Στη θάλασσα ως βοηθός του είχε τον γαμβρό του Δημ. Λεωνίδα και τον Κοσμά Μπαρμπάτση με το πυρπολικό του. Συγχρόνως οι Σπετσιώτες ζήτησαν στρατιωτικές ενισχύσεις από την Κυβέρνηση. Πράγματι, αμέσως εκδηλώθηκε το ενδιαφέρον για την προάσπιση του νησιού. Για τους Πελοποννήσιους οπλαρχηγούς η αποτροπή της καταστροφής των Σπετσών δεν ήταν μόνο καθήκον ευγνωμοσύνης για όσα είχε προσφέρει στην Επανάσταση αλλά προάσπιση όλου του Αγώνα. Τελικώς όμως η υπό τον Πάνο Κολοκοτρώνη δύναμη από 850 στρατιώτες έφθασε μετά τη λήξη της Ναυμαχίας.

Ενώ είχαν αρχίσει οι συνεννοήσεις μεταξύ των Σπετσιωτών και των Υδραίων προκρίτων για τη μεταφορά των αμάχων και την εκ μέρους της Ύδρας, προετοιμασία ναυτικής δύναμης, σπετσιώτικα πλοία στάλθηκαν για να παρακολουθούν τις κινήσεις του εχθρικού στόλου. Από τις 3 Αυγούστου άρχισε η μεταφορά των αμάχων στην Ύδρα και ολοκληρώθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου.

Στο διάστημα από 14 έως 19 Αυγούστου κατέπλευσαν στο στενό των Σπετσών 13 πλοία των Ψαρών με ναύαρχο τον Νικολή Αποστόλη και η ναυτική δύναμη της Ύδρας που τη συγκροτούσαν 29 πλοία, από τα οποία 5 πυρπολικά με ναύαρχο τον Ανδρέα Μιαούλη. Μετά από σύσκεψη των ναυάρχων με τους Σπετσιώτες προκρίτους, ο Υδραιοψαριανός στόλος αναχώρησε προς συνάντηση του εχθρού, καθώς έρχονταν ειδήσεις από τα πλοία που είχαν σταλεί ως πρόσκοποι, πως αυτός έπλεε έξω από τη Μεθώνη και την Κορώνη. Στις 26 Αυγούστου αναχώρησε και η σπετσιώτικη μοίρα από 15 πλοία, 3 εκ των οποίων ήσαν πυρπολικά, με ναύαρχο τον Γεώργιο Ανδρούτσο. Τα υπόλοιπα πλοία των Σπετσών ήσαν στο στάδιο της ετοιμασίας και μετέφεραν αμάχους στην Ύδρα. Ο Τρινήσιος στόλος μέχρι την 7η Σεπτεμβρίου περιπολούσε στο Μυρτώο Πέλαγος, μεταξύ Παραπόλας και Κυθήρων, για την παρακολούθηση των κινήσεων του τουρκικού στόλου.



Η Ναυμαχία

Τα ξημερώματα της Παρασκευής 8 Σεπτεμβρίου 1822, ο οθωμανικός στόλος φάνηκε πλέοντος ανατολικά των Σπετσών, έχοντας δε ευνοϊκό τον άνεμο, κατευθυνόταν στο μεταξύ Σπετσοπούλας και Τρίκερι στόμιο του στενού Σπετσών ερμιονικής ακτής. Ο οθωμανικός στόλος αποτελούμενος από τις ναυτικές μοίρες της Τουρκίας, της Αιγύπτου, του Αλγερίου, της Τύνιδας και της Μπαρμπαριάς, είχε εκτόπισμα 62.000 τόνων, δύναμη πυρός 2.800 πυροβόλων και τα πληρώματά του ανέρχονταν σε 17.000 άνδρες. Τα πλοία του Τρινήσιου στόλου, είχαν συνολικά εκτόπισμα 23.000 τόνων, δύναμη πυροβολικού από 700 κανόνια ενώ το άθροισμα των πληρωμάτων δεν ξεπερνούσε τους 4.500 άνδρες. Ο ελληνικός στόλος μέχρι εκείνη την ώρα αγνοούσε την κατεύθυνση του εχθρού. Η υδραϊκή μοίρα βρισκόταν μεταξύ Τρίκερι και Δοκού, η σπετσιώτικη νοτίως της Σπετσοπούλας και η Ψαριανή ανατολικότερα.

Μόλις έγινε αντιληπτό ότι σκοπός του εχθρού ήταν η προσβολή των Σπετσών, (γιατί, αν ήθελε να λύσει την πολιορκία του Ναυπλίου θα έπλεε δυτικότερα, μεταξύ Σπετσών και πελοποννησιακών ακτών), ο ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης, ο μόνος από τους ναύαρχους που, εκείνη τη στιγμή, βρισκόταν στον πορθμό των Σπετσών, με σήματα καλούσε το στόλο να τον ακολουθήσει στο εσωτερικό του στενού, θέλοντας να υποχρεώσει τον εχθρό να εισέλθει στο μυχό του κι εκεί να τον καταναυμαχήσει ευκολότερα κυρίως με τα πυρπολικά και να προστατεύσει το νησί από ενδεχόμενη εχθρική απόβαση. Μόλις όμως τα τουρκικά πλοία πλησίασαν το Τρίκερι, ο Υδραίος Αντώνιος Γ. Κριεζής και οι Σπετσιώτες Ιωάννης Χρ. Κουτσής, Ιωάννης Τσούπας και Δημ. Ν. Λάμπρου ή Λεωνίδας, όχι μόνο δεν ακολούθησαν τις εντολές του Μιαούλη, αλλά ανακωχέυσαντες και σχηματίζοντας ημικύκλιο στο θαλάσσιο χώρο μεταξύ της πόλεως των Σπετσών και του ακρωτηρίου του Αγίου Αιμιλιανού στην απέναντι ακτή της Αργολίδας, άρχισαν τον κανονιοβολισμό εναντίων μερικών εχθρικών πλοίων που είχαν προχωρήσει αρκετά προς αυτό το μέρος. Το παράδειγμα των τεσσάρων πλοιάρχων ακολούθησαν ο Σπετσιώτης Ανάργυρος Λεμπέσης και ο Υδραίος Λάζαρος Παναγιώτας. Η ενέργεια των πλοιάρχων πρέπει να τονίσουμε δεν συνιστούσε ανυπακοή στα κελεύσματα του Μιαούλη αλλά με την τροπή που είχαν λάβει τα πράγματα με τη διαίρεση του ελληνικού στόλου, δεν ήταν δυνατό να εφαρμοσθεί κάποιο πολεμικό σχέδιο. και κάθε πλοίαρχος έπραττε ό,τι φαινόταν σ' αυτόν καλύτερο για τη σωτηρία της πατρίδας.

Ο Μισούλης μη εισακουόμενος πλέον αναγκάστηκε να ενωθεί με την υδραϊκή μοίρα, η οποία μπροστά από την Ύδρα και τον Δοκό, έχοντας σχηματίσει καμπύλη γραμμή. άρχισε σφοδρό κανονιοβολισμό κατά του εχθρού. Συγχρόνως τα Ψαριανά πλοία παρενεβλήθησαν μπροστά στις Σπέτσες και άρχισαν με τους κατσαδούρους (πρωραία πυροβόλα) το πυρ κατά του εχθρού. Η σπετσιώτικη μοίρα έχοντας περιπέσει σε άκρα γαλήνη δεν μπορούσε να κινηθεί. Αναγκάστηκαν λοιπόν οι πλοίαρχοι να ρίξουν στη θάλασσα τις βάρκες και να ρυμουλκήσουν με τα κουπιά τα πλοία τους, για να διαπλεύσουν την Σπετσοπούλα και να βρεθούν μέσα στο στενό. Έτσι, προχωρώντας σιγάσιγά με τα κουπιά, πλησίασαν του Ψαριανούς με τους οποίους, αφού έλαβαν θέσεις στα πλάγια του εχθρού και παραλλήλως της πόλεως των Σπετσών, άρχισαν το πυρ.

Όταν επιτέλους όλη η ναυτική δύναμη των τριών νησιών έλαβε θέσεις δεξιά και αριστερά του οθωμανικού στόλου, αυτός ανακώχευσε μέσα στο στενό σε όλη του την έκταση, ανταποδίδοντας τα πυρά, ενώ δεχόταν σφοδρό το πυρ από τα κανονιοστάσια του Χατζηγιάννη Μέξη στα παράλια του νησιού και αυτού που είχε στηθεί στην απέναντι Αργολική ακτή από Σπετσιώτες και Κρασιδιώτες.

Η Ναυμαχία διεξαγόταν επί πολλές ώρες, χωρίς να γίνει δυνατό να χρησιμοποιηθούν τα πυρπολικά. Ο καπνός που είχε καλύψει την επιφάνεια της θάλασσας από τους κανονιοβολισμούς ήταν τόσο πυκνός, ώστε η δράση των πυρπολικών και ριψοκίνδυνη ήταν και δεν έδινε πολλές ελπίδες επιτυχίας.



Ο πρωτάρχοντας των Σπετσών Χατζηγιάννης Μέξης

Μία αυθεντική περιγραφή της Ναυμαχίας, διαβάζουμε στο Ημερολόγιο του σπετσιώτικου πλοίου «Ηρακλής» του Αναγνώστη Χατζηαναργύρου: «8 7βρίου. Τη αύγη έστεκόμεθα μετά τοῦ ήμετέρου στόλου συνισταμένου από 60 πλοῖα (δέκα έκ τῶν όποιων ήσαν πυρπολικά) έν μέσω Ύδρας καί Τρικέρων, ό δ' έχθρικός πέραν τῆς Ύδρας, συνιστάμενος έκ δεκαέξι φρεγατῶν, έξι βασσέλλων, έξι κουρβεττῶν, μιᾶς γολέττας, καί 50 σχεδόν βριγαντινῶν. Περί τήν άην ὤραν τῆς ήμέρας εὔρων ό έχθρός καιρόν άρμόδιον τοῦ Άργέστου (Γρέγου), διευθύνθει καθ' ήμῶν, ήμεῖς δέ εις άκραν γαλήνην. Εἰς τās 3 ὤρας λοιπόν, εὔρόντες τόν αὐτόν άνεμον έτραβίχθημεν εις τό στενόν των Σπετζῶν, καί περι τās 4

ἤρχισεν ὁ ἐχθρὸς νὰ μᾶς πυροβολῆ ἀδιακόπως• τὰ ἡμετέρα δὲ πλοῖα ἔγιναν δὺω γραμμᾶς, ἡ μὲν μιά ἐπροσπάθησε νὰ λάβῃ τὰ ὑπὲρ τοῦ ἀνέμου, ἡ δ' ἔτερα ἔμεινεν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Εἰς τὰς πέντε ὥρας λοιπὸν ἐπλησίασε τόσον, ὅσον ἔφθανον αἱ σφαῖραι τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων, καὶ τότε ἤρχισεν ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου γραμμὴ τ' ἀδιάκοπον πῦρ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, εἰς ἣν εὐρεθὲν καὶ τὸ ἡμέτερον πλοῖον ὁ Ἡρακλῆς, ἐπλησίασεν ὅσον τὸ δυνατόν εἰς τὸν ἐχθρὸν πυροβολοῦντες τὸν καὶ πυροβολούμενοι καὶ κατὰ τὴν πρώτην εἰσβολὴν μᾶς ἔσπασαν τὴν καλουμένην τζιβάδαν, (ξύλον εὐρισκόμενον εἰς τ' ὀξύτερον μέρος τοῦ πλοίου εἰς εἶδος Σταυροῦ). Πάραυτα λοιπὸν ἐτραβίχθημεν ἀπὸ τὸ ἐχθρικὸν πῦρ καὶ διορθώσαντες τὴν αὐτὴν τζιβάδαν, ἐξακολουθήσαμεν τὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοῦ πυρός μετὰ τῶν ἐτέρων κατὰ τοῦ ἰδίου Ὄθωμανικοῦ στόλου• ὅποιον πῦρ διήρκησεν ἀπὸ τὰς πέντε ὥρας τῆς ἡμέρας ἕως τὰς δέκα. Δῆλον γίνεται, ὅτι πλησιάσαντες παρὰ τῷ ἐχθρῷ, ὡς ἄνω εἶπον, διαφοραὶ φοραῖς τῷ ἐρρίψαμεν κανονάτας τεσσαράκοντα, ἐκείνος δὲ ἀναρίθμηταις. [...] Παρελθούσης δὲ τῆς δεκάτης ὥρας, ἐτραβίχθη ὁ ἐχθρὸς εἰς πλατειὰν θάλασσαν, πέραν τῆς Καϊμένης [σ.σ. τὸ νησάκι Παραπόλα] καὶ ἡμεῖς ὀπισθεν αὐτοῦ παρατηροῦντες τὰ κινήματά του» [«ΤΑ ΣΠΕΤΣΙΩΤΙΚΑ» τ. Γ, σελ. 7677].



Η προτομή του Χατζηγιάννη Μέξη, στον
αύλειο χώρο του Μουσείου Σπετσών

Κατὰ τὸ δειλινὸ, μοῖρα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου κατόρθωσε νὰ διασπάσῃ τὴ γραμμὴ μερικῶν ὑδραϊκῶν πλοίων κοντὰ στο Δοκό, αναγκάζοντας τα νὰ υποχωρήσουν πρὸς τὶς βραχώδεις ακτὲς τοῦ νησιοῦ. Ἐνα ἀλγερινικὸ πλοῖο ἐπιτέθηκε στο πυρπολικὸ τοῦ Α. Πιπίνου, πρὸς τὸν ὅτι ὡς ἐξ ἑαυτοῦ τοῦ μεγέθους τοῦ το θεώρησε κανονικὸ πολεμικὸ πλοῖο. Ὁ Πιπίνος, χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ψυχραιμία του, ἔβαλε φωτιά στο πυρπολικὸ ἀφοῦ το προσκόλλησε στο ἐχθρικὸ πλοῖο. Δὲν κατάφερε ὁμως νὰ τὸ κάψῃ, γιὰτὶ οἱ ἐμπειροὶ Ἀλγερινοὶ ναῦτες κατόρθωσαν νὰ ἀπομακρύνουν τὸ πυρπολικὸ ἀπὸ τὸ πλοῖο τους. Τὸ συμβάν καταθρόβησε τοὺς ἐχθροὺς, οἱ ὁποῖοι φοβοῦμενοι τὴν ὑπαρξὴ καὶ ἄλλων πυρπολικῶν υποχώρησαν. Ἐτσι δόθηκε ἡ ευκαιρία στοὺς Ὑδραῖους νὰ ξεφύγουν πρὸς τὰ παράλια τῆς Ερμιονίδας.

Ἡ ὥρα πλησίαζε 6 τὸ ἀπόγευμα, ἡ Ναυμαχία ἐξακολουθοῦσε με πείσμα καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς, ὅταν ἀπὸ τὸ κανονιστάσιον τοῦ Λιμανιοῦ ἐφορμᾶ στο κέντρο τῆς ἐχθρικής παρατάξεως, ὅπου βρισκόταν ἡ τουρκικὴ ναυαρχίδα, ὁ Σπετσιώτης πυρπολητὴς Κοσμάς Μπαρμπάτσης. Ἀς παρακολουθήσουμε ὁμως τὴν περιγραφή τῆς θρυλικῆς αὐτῆς ἐπίθεσης τοῦ Μπαρμπάτση, μέσα ἀπὸ τὶς σελίδες τῶν «Σπετσιώτικων» τοῦ Αναργ. Χατζηναργῦρου: «Ἐπι τέλους, δειλῆς ὀψίας γενομένης, τοῦ δὲ ἀγῶνος κορυφωθέντος, ἐξορμᾶ τοῦ λιμένος τῆς νήσου τῶν Σπετσῶν ὁ Κοσμάς Μπαρμπάτσης μετὰ τὸ πυρπολικόν του, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν παρακελεύσεων τοῦ εὐπατρίδου πρεσβύτου Χατζηγιάννου Μέξη, ὅστις διὰ τοῦ ἰδίου τοῦ στήθους ἐπάλασε τὴν στιγμὴν ταύτην κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐκ τῶν πρὸ τοῦ λιμένος Κανονοστασιῶν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εὐρεθέντων οἰκείων, [...] ἐπικαλουμένου δὲ στεντορείως πατρίδα, θρησκείαν καὶ τιμὴν, καὶ ὁ πυρπολητὴς ἐφορμᾶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Ὄθωμανικῆς δυνάμεως ὅπου τεταγμένη ἦν ἡ Ναυαρχία• ἀλλ' αὐτὴ, εἰς τὰς περιβομβούσας τῶν παραπλεόντων οἰκείων φωνᾶς ὅτι πυρπολικὸν προσεγγίζει δίδει τὰ σημεῖα τῆς υποχώρησης, πρὶν τοῦτο κατορθώσῃ τὸ ποθοῦμενον, τὴν προσκόλλησιν ὅπου δυνατόν, καὶ τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα ἀνακρουσάμενα πρῦμναν, τοῦ ἀνέμου ζωηρότερον πνέοντος, ἀνήχθησαν ἀνενόχλητοι εἰς τὸ πέλαγος διότι

έπληθε σκότος καί δέν διεκρίνετο πλέον τίς ὁ πολέμιος ἢ τίς ὁ οἰκεῖος» [«ΤΑ ΣΠΕΤΣΙΩΤΙΚΑ», τ. Γ, σελ. 282283].

Πιστεύεται ὅτι ὁ Τούρκος ναύαρχος ἔδωσε ἐντολή γιὰ τὴν υποχώρηση τοῦ στόλου, ἐπειδὴ θεώρησε ὅτι ἡ τυχαία διαίρεση τοῦ Τρινήσιου στόλου ἦταν κάποιο τέχνασμα τῶν Ἑλλήνων καὶ γιὰτὶ ἀποθαρρύνθηκαν ἀπὸ τὴν ἡρωικὴ ἀμυνα τῶν ὑπὸ τὸν Μῆξη υπερασπιστῶν τοῦ νησιοῦ καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν παράτολμη ἐνέργεια τοῦ Μπαρμπάτση.

Απώλειες σημαντικὲς ἀπὸ τὴ μία καὶ τὴν ἄλλη πλευρὰ δὲν σημειώθηκαν. Τὸ γεγονός αὐτὸ προκαλεῖ ἐκπληξη ἀν ἀναλογισθοῦμε ὅτι περίπου 140 πλοῖα κανονιοβολοῦσαν ἀλλήλους καὶ τὴ δύναμη πυρός τῶν τουρκικῶν πλοίων. Μας δίνει ὅμως καὶ μία εἰκόνα τῶν συνηθῶν κάτω ἀπὸ τίς ὁποῖες διεξάγονταν οἱ ναυμαχίες τοῦ '21 καὶ τὸν καίριο καὶ ἀποφασιστικὸ ρόλο ποῦ ἔπαιξαν τὰ πυρπολικά στὴν ἔκβαση τῆ νικηφόρα συνηθέστατα γιὰ τοὺς Ἕλληνες τῶν ἀντιπαρατάξεων τῶν δύο στόλων. Πρέπει ἀκόμη νὰ τονίσουμε καὶ τὴ βαθιὰ θρησκευτικὴ συνείδηση τῶν ναυτικῶν μας. Οἱ εὐσεβεῖς λοιπὸν ναυτικοὶ μας ἀπέδωσαν τὸ θαῦμα, ὅπως θεωρήθηκε, τῆς ἀπόκρουσης τοῦ τουρκικοῦ στόλου καὶ τῆς σωτηρίας τῶν Σπετσῶν, στὴν εορτάζουσα στὶς 8 Σεπτεμβρίου Ὑπεραγία Θεοτόκο καὶ στο μέρος ὅπου ἦταν τὸ κανονιοστάσιο τοῦ Φαναριοῦ, ἰδρύθηκε ὁ ναός τῆς Παναγίας τῆς Ἀρμάτας. Ἐπιγραμματικὰ ἐπίσης πρέπει νὰ ἀποδώσουμε τὸν οφειλόμενο φόρο Τιμῆς στὸν γέροντα Ἀρχοντα Χατζηγιάννη Μῆξη ποῦ ἐπέμεινε στὴν ἀπόφαση τῆς παραμονῆς τοῦ στο νησί με λίγους συναγωνιστῆς τοῦ καὶ τῆς ἀντίστασῆς τοῦ μέχρις ἐσχάτων.



Ὁ πυρπολητῆς Κοσμῆς Μπαρμπάτσης

Τις ἐπόμενες μέρες, ὁ Τούρκος Ναύαρχος προσπάθησε νὰ ἐπαναλάβει τὴν ἐπιχείρηση καταστροφῆς τῶν Σπετσῶν καὶ ἀνεφοδιασμοῦ τοῦ Ναυπλίου, λόγῳ ὅμως τῆς νηνεμίας, τῆς στενῆς παρακολούθησης ἀπὸ τὸν Τρινήσιο στόλο καὶ τοῦ φόβου τῶν πυρπολικῶν, τίς ἐσπερινὲς ὥρες τῆς 4ης Σεπτεμβρίου ἀπέπλευσε γιὰ τὴν Σοῦδα, χωρὶς νὰ πραγματοποιήσῃ τοὺς σκοποὺς τοῦ.

Ὁ τουρκικὸς στόλος στὶς ἀρχὲς Οκτωβρίου ἀναχώρησε ἀπὸ τὴν Σοῦδα με κατεύθυνση τὰ στενά τοῦ Ἑλλησπόντου. Στὴν Τένεδο, ὅπου εἶχε ἀγκυροβολήσει, ὁ Κ. Κανάρης πυρπόλησε, στὶς 27 Οκτ. 1822, τὸ πλοῖο τοῦ καπετὰν μπέη (ἀντιναύαρχου), προκαλώντας τὸν πανικὸ στὸν Τούρκο ναύαρχο ποῦ ἔσπευσε νὰ κλειστῆί στα Δαρδανέλια. Αὐτὸ λοιπὸν υπῆρξε τὸ ἄδοξο κι ἐπονεϊδιστὸ τέλος τῶν τουρκικῶν σχεδίων γιὰ τὴ συντριβὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου καὶ τὴν καταστροφὴ τῶν βάσεων τοῦ.

Τὸ Ναύπλιο στερούμενο ὁποιασδήποτε ἐνίσχυσης ὠδηγήθηκε στὴν παράδοση (30 Νοε. 1822). Ἡ κατάληψη τοῦ Ναυπλίου συνετέλεσε στὴν ἀνύψωση τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀγωνιζόμενων Ἑλλήνων, γιὰτὶ ἔδειξε ὅτι ὁ Ἀγώνας τοῦς εἶχε

προοπτική επιτυχίας. Αυτό το αντιλήφθηκαν και οι ευρωπαϊκές δυνάμεις, που άρχισαν να αντιμετωπίζουν την Ελληνική Επανάσταση όχι ως μία εκδηλωθείσα ανταρσία υπηκόων του Σουλτάνου, αλλά ως Αγώνα για την Εθνική Ανεξαρτησία ενός λαού εναντίον του τυράννου του. Χαρακτηριστικά ο Γάλλος ναύαρχος Ζυριέν ντε λα Γκραβιέρ γράφει: «Αί τελευταίαι έπιτυχίαι τών στόλων και στρατιών αύτής είχαν καθιέρωση τά έπί τής ανεξαρτησίας δίκαια αύτής» [«ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΠΕΤΣΩΝ ΑΓΩΝΟΣ. ΚΥΡΙΩΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ», σ. 117].

Αντί επιλόγου παραθέτουμε απόσπασμα εγγράφου με ημερομηνία 20 Απριλίου 1858, το οποίο υπογράφουν οι κατά το έτος εκείνο επιζώντες από τους αγωνισθέντες στα κανονιοστάσια του νησιού. Στο έγγραφο αυτό αναφέρονται περιεκτικά ποια σπουδαία οφέλη απεκόμισε η Επανάσταση από τη Ναυμαχία αυτή:

«Τά δέ άποτελέσματα τοϋ άγώνος τής άξιομνημόνευτου έν τή Έλληνική Έπανάστασει ήμέρας τής όγδός Σεπτεμβρίου τοϋ 1822 είσί μέγιστα, άν και φθορά έχθρών και έχθρικών πλοίων δέν προσεγένετο. Καί πρώτον ό έχθρός έδιδάχθη κάλλιστα ότι αί ναυτικά νήσοι έχουσιν άνδρείους βραχίονας πρός υπεράσπισιν τοϋ έδάφους των. Δεύτερον ματαιωθείσης τής είσελεύσεως τοϋ έχθρικοϋ στόλου είς Ναύπλιον έπήλθεν ή παράδοσις τοϋ φρουρίου ώς μή λαβόντος τροφᾶς έξωθεν και τέλος οί κατά θάλασσαν Έλληνες άνέλαβον μέγιστον θάρρος είς τάς ναυτικάς παρατάξεις ώς άπέδειξαν κατόπιν».

Βιβλιογραφία:

- Α. Χατζηαναργύρου, «ΤΑ ΣΠΕΤΣΙΩΤΙΚΑ» τ. Γ', Πειραιϊκός 1926.
- Λ. Ορλάνδου, «ΝΑΥΤΙΚΑ» τ. Α', Αθήναι 1869.
- Δ. Κόκκινου, «Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ», τ. 5ος, Αθήναι 1933.

Πηγή: [Πολεμικό Ναυτικό](#)